

CÂTEVA PROBLEME ÎN LEGĂTURĂ CU PREDAREA LIMBII ROMÂNE LA CLASA A X-A MEDIE

DE

ASAN FINUȚA

Una dintre lipsurile de care au dat dovadă Institutele de lingvistică ale Academiei R.P.R. în activitatea lor de până acum a fost totalul desinteres față de problemele pe care le ridică predarea limbilor în școli.

Critica făcută de către Partid și de Prezidiul Academiei R.P.R. lingviștilor noștri a subliniat lipsa de legătură cu practica, slaba participare a cercetătorilor din domeniul științei limbii la revoluția noastră culturală.

Ca urmare, Institutele de lingvistică au pornit cu hotărîre la îndepărtarea lipsurilor și, în primul rând, la lichidarea acestei poziții antiștiințifice și anti-patriotice, înțelegând că o sarcină principală a lor este să ajute Ministerul Învățământului Public la alcătuirea programelor, manualelor și metodicilor predării limbii în învățământul de toate gradele. Revista «Limba română» a publicat și va continua să publice în paginile ei numeroase articole de metodică. Ea așteaptă ca toți profesorii să i se adreseze: cei tineri pentru a cere îndrumări, lămuriri, cei cu mai multă experiență, pentru a-i sprijini prin popularizarea rezultatelor bune pe care le-au obținut. Cu ocazia examenelor din iunie a. c., revista a organizat o anchetă, trimițând o echipă formată din 20 de colaboratori ai Institutelor de lingvistică din București și Cluj la diferite școli (elementare, medii, tehnice, pedagogice și cu predarea în limbile minorităților naționale) din cele două orașe. Rezultatele acestei anchete, concluziile care se pot trage cu privire la predarea limbilor în școlile noastre vor fi publicate în numerele viitoare ale revistei. În articolul de față ne vom mărgini la câteva observații culese cu ocazia vizitelor făcute la examenele de limba și literatura română la clasele a X-a ale Liceului de fete nr. 4 și ale Liceului nr. 1 din București.

Examenele la care am asistat s'au desfășurat într'o atmosferă sărbătorească. Discuția dintre profesoare și eleve a arătat că, astăzi, examenul nu este numai

un control al cunoștințelor dobândite, ci și o ocazie de completare, de adâncire a lor. Răspunzând chestiunilor puse, cea mai mare parte a elevelor au vorbit frumos, curgător, folosind un vocabular bogat și variat, exprimându-se corect. În general, subiectele formulate de M.I.P. pe bilețele de examen au fost bine alese și clar formulate, însă inegale ca întindere și importanță. Unele subiecte, ca: « Viața și opera lui Caragiale », « Viața și creația lui Eminescu », mult prea largi, ar fi cerut foarte mult timp pentru o dezvoltare serioasă; altele, ca: « Analiza concepției celor două fete din « Dușmancele » de Coșbuc », au fost mai puțin semnificative.

Răspunsurile au arătat că, în general, elevele știu să prețuiască operele clasicii noștri, au o lectură destul de bogată și au acumulat un bagaj bogat de material factual (cunosc datele biografice ale scriitorilor noștri mari și conținutul multor opere; recită multe poezii). Însă ele nu interpretează suficient acest material, nu trag concluzii decât în mică măsură, nu integrează o operă în ansamblul creației scriitorului și nu o pot judeca din punctul de vedere al momentului în care a fost scrisă. Astfel, vorbindu-se de « 1907 » de Vlahuță, de « Noi vrem pământ » de Coșbuc sau de « O scrisoare pierdută » de Caragiale, s'a « povestit » în mod simplist conținutul, s'au caracterizat unele personaje, dar nu s'a făcut o analiză adâncită, nu s'a subliniat adevărata valoare a bucăților studiate. Credem că profesorii noștri de limbă și literatură trebuie să fie foarte atenți pentru a nu aluneca, împreună cu elevii lor, în factologie.

În ceea ce privește studiul gramaticii, trebuie să spunem că școlile noastre au făcut o adevărată cotitură. Până la apariția lucrării lui I. V. Stalin « Marxismul și problemele lingvisticii », gramatica era complet neglijată, predarea ei limitându-se la câteva ore în primele clase. Din această cauză, unii elevi ajungeau în facultăți, și chiar la examenul de licență, fără să știe să vorbească și să scrie corect. În ultimii ani, această situație a fost în mare parte înlăturată. Ca urmare a învățaturii lui I. V. Stalin despre importanța limbii ca mijloc de comunicare, școlile noastre au acordat gramaticii locul important pe care aceasta îl ocupă în studiul limbii. La clasa a X-a de care ne ocupăm, orele consacrate gramaticii au fost folosite pentru repetarea morfologiei și aprofundarea problemelor de sintaxă. Examenele au dovedit că elevele și-au însușit bine morfologia, că stăpânesc destul de bine sintaxa propoziției, însă că nu se descurcă în analiza unei fraze, fie ea cât de simplă. Fragmente frumoase, alese cu grijă din poezia și proza noastră artistică, au constituit textele analizate. Printr'o îmbinare justă a morfologiei cu sintaxa, s'a ajuns de cele mai multe ori, în analiza propozițiilor, la răspunsuri complete și exacte. (Cazuri ca acela al unei eleve care n'a știut să dea un exemplu de articol enclitic constituie excepții). Trebuie relevat de asemenea faptul că aceste răspunsuri nu erau date mecanic, elevele fiind obișnuite să gândească asupra raporturilor dintre cuvintele unei propoziții și să pună întrebările potrivite.

În schimb, în analiza unor fraze, s'au făcut multe greșeli, ca următoarele. În fraza *O coajă de mălai de ieri de-o vezi la noi. . .* propoziția *de-o vezi la noi* a fost trecută printre cauzale și completeive; nimeni n'a putut arăta că e condițională. S'a spus că propoziția *care avea obiceiu* din fraza *A fost odată un vânător care avea obiceiu* este principală, în loc de atributivă, iar *căci e jale în casa toată* din *Scoală-te măicuță dragă, căci e jale 'n casa toată* este completivă indirectă nu cauzală. Această deosebire dintre felul cum au fost asimilate cunștințele de morfologie și sintaxă a propoziției și cele de sintaxă a frazei provine din lipsa de timp pentru o pregătire serioasă a ultimei părți a gramaticii. Orele consacrate gramaticii (ușa pe săptămână față de patru ore destinate literaturii) s'au dovedit a fi insuficiente pentru o temeinică studiere a materialului. Ministerul Învățământului Public ar trebui să ia măsuri pentru remedierea acestei situații.

O serioasă lipsă în predarea limbii române în școală este totala neglijare a problemelor limbii literare. În biletele de examen ale celor două clase a X-a, a apărut o singură dată un subiect ca: « Contribuția lui Odobescu la formarea limbii literare », și atunci el a fost tratat foarte superficial, cu totul nesatisfăcător. Aici vina nu este numai a Ministerului Învățământului Public, ci și a Facultăților de filologie și a Institutelor de lingvistică ale Academiei R.P.R., care n'au contribuit la clarificarea problemelor limbii literare și la însușirea de către profesori a unei metode de predare a acestor probleme. Profesorii n'au fost ajutați cu studii serioase despre limba clasicilor noștri, studii care ar fi trebuit să constituie pentru ei o principală sursă de informație.

O mare greutate în predarea literaturii române la clasa a X-a este lipsa unui manual. Manualul este îndreptarul cel mai de preț atât al profesorului în predare, cât și al elevului în studiul său individual. În ceea ce privește gramatica, manualul pentru clasele VIII—XI (Editura de Stat didactică și pedagogică, 1952) are unele deficiențe, asupra cărora vom reveni în numărul viitor al revistei noastre.

